

Høringsuttalelse fra klubben i Utdanningsforbundet ved Solør vgs. og lokallaget i Åsnes om ny skole- og tilbudsstruktur i Innlandet fylke

Nedenfor er høringsuttalelsen til klubben ved Solør vgs. og Utdanningsforbundet Åsnes. Uttalelsen er strukturert ut fra punktene i vedtaket fra fylkesutvalget 30. april. Vi har kommentert de punktene i høringen vi føler det er naturlig for oss å kommentere.

2. Framtidig skole- og tilbudsstruktur i Innlandet skal sikre et bredt, stabilt og likeverdig videregående utdanningstilbud. Fylkeskommunen ønsker derfor en bred høring som gir svar på hvordan fremtidens skole- og tilbudsstruktur skal utformes. Fylkeskommunen ønsker særlig svar på følgende spørsmål:

- *Oppeves fordelingen mellom studieforbereende og yrkesfag hensiktsmessig for å tilfredsstillere fremtidige behov i arbeidslivet?*
  - Vi kan ikke se at det å tilfredsstillere fremtidige behov i arbeidslivet er brukt som utgangspunkt for noen av alternativene. Alternativene dreier seg hovedsakelig om å lage store skoler i og rundt byene, uten hensyn til hva næringslivet i Innlandet faktisk trenger.
  - Dette ser vi spesielt rundt fordeling av næringer i Innlandet. Som saksinnlegget sier, er det en stor andel primærnæring i Innlandet, dette betyr at det heller burde være en satsing på utvidelse innenfor naturbruk i stedet for reduksjon.
  - Saksinnlegget påpeker også et stort behov for arbeidstakere med elektrofagutdanning, her vil det også heller være mer logisk å øke satsingen på elektrofag enn å redusere tilbudene. Dette gjelder spesielt med tanke på fokuset på det Grønne skiftet.
  - En stor andel av de som driver innenfor primærnæringen i fylket har en annen jobb ved siden av, mange av disse har også høyere utdanning. Dette betyr at det er behov for jobber som krever høyere utdanning over hele fylket, rett og slett for at aktiviteten i primærnæringen skal opprettholdes.
  - Innlandet fylke har vedtatt at det er kun fire skolesteder i hele fylket som får starte opp vg2 Datateknologi og elektronikk høsten 2024, tre i gamle Hedmark og én i gamle Oppland. Ved å legge ned tilbudet på Solør vgs. vil dette tilbudet nærme seg utradering i fylket. Dette er en kompetanse som er kritisk i samfunnet i dag og fremover, spesielt innenfor drift av IKT-systemene som er og blir en del av automatiseringsprosesser og det Grønne skiftet.
  - I Innlandsstrategien 2020-2024 kan vi lese at «næringslivet i innlandet har miljøer innenfor teknologi og industri som er attraktive, og bidrar til tilflytting» (s.7). I Solør har vi store bedrifter som trenger arbeidskraft og vil trenge det også i årene framover. Skole og utdanning er en viktig brikke i dette og da bør det satses på vgs., også i Solør.

- *Hvordan sikre bredden innen studieforbereende opplæring, med hensyn til kreative utdanningsprogram?*
  - Ifølge Innlandsstrategien gjør «kultur gjør livene våre rikere og gjør fylket mer attraktivt. Kunsten har sin klare egenverdi» (s.5). Åsnes kommune har i utvikling og bygging av ny felles barneskole hatt et stort fokus på kreative verksted, med lyd, bilde og tekst som en essensiell del av Læringstunet, noe fylkeskommunen har bevilget penger til. Solør vgs. har vært en aktiv deltaker i prosessen, og er inkludert i planene for Læringstunet fremover. Kommunens

- fokus på kultur og kreative fag vil bidra til økt interesse blant ungdommen som kan føre til et behov for å opprette nye kreative linjer i videregående på sikt.
- Læringstunet med sitt Mestringshus vil bli en arena for ungdom der de kan få vist sin kompetanse på flere måter enn det som har vært tradisjon i skolen, noe som er svært viktig for ungdommer som har utfordringer og for minoritetspråklige elever. Her kan de få oppleve mestring og få utnytte sine ressurser.
- *Hvordan kan vi tilrettelegge for borteboere bedre enn i dag? Spesifiser gjerne samarbeidstiltak i og med den enkelte vertskommune, hjemkommune, fylkeskommunen og eventuelt andre aktører.*
    - Her er det viktig at fylkeskommunen, i samarbeid med skolene og kommunene tar en aktiv rolle. Borteboere må følges opp tett, i dag er det noen enkeltlærere og andre ansatte som tar på seg dette uten ekstra kompensasjon, eller at skolene tar midler fra andre områder for å følge opp borteboere tettere, her må det ekstrabevilgninger til, for å sørge for at borteboere opplever en tryggest mulig tilværelse. Jfr. den nye opplæringsloven, §9-3, der det er spesifisert at det er fylkeskommunen som har ansvaret for borteboere.
    - Hvis skoletilbudene blir så sentralisert som det er forespeilet i alternativene vil antall borteboere øke drastisk, som vil medføre betydelige ekstrakostnader for fylkeskommunen, også her refererer vi til opplæringsloven §9-3, der det er spesifisert at det er fylkeskommunens ansvar å sørge for bopel for alle elever.
    - Vi mener internat er den beste løsningen, dette må da finansieres delvis av borteboerstipend, mens resten må subsidieres av fylkeskommunen.
    - Internat kan løses etter modell på Solør vgs. Sønsterud der internatet er åpent søndag kveld til fredag, med fire måltider hver dag og sovende nattevakt – som også lager aktiviteter på kveldstid for internatboerne.
    - Alternativet til internat blir at elevene blir overlatt til det private markedet der de må konkurrere med f.eks. høyskolestudenter og andre grupper som har høyere betalingskapasitet enn vgs.-elever.
    - Skolene må få ekstra ressurser til oppfølging av borteboere, i form av miljøarbeidere, ekstra oppfølging av skolehelsetjeneste, mm. Både i skoletiden og på fritiden.
    - Vertskommunene må bli inkludert i planlegging for borteboere, dette gjelder spesielt inkludering i fritidsaktiviteter, kultur og annen aktivisering på ettermiddag/kveld. I Åsnes vil fylkeskommunen kunne leie arenaer på Læringstunet, for å skape slik aktivitet.
    - Fylkeskommunen har allerede opprettet et ekstra borteboerfond, dette må utvides enda mer, per i dag vil ikke stipendet fra Lånekassen være tilstrekkelig for de fleste elever, spesielt for de som må konkurrere om bolig på det private markedet.
  - *Hvordan kan fylkeskommunen best ivareta elevgrupper med særskilte behov i framtidig struktur, herunder elevene som i dag går på Nordstumboen?*
    - Nordstumboen gir i dag et unikt tilbud, som både er til nytte for elevene, men er også til nytte for samfunnet. Vi mener derfor at den beste måten å ivareta elever med særskilte behov på er å opprettholde og utvide Nordstumboen. Det er særskilte krav til personell i den nye opplæringsloven §11-9, denne kompetansen er på Nordstumboen, og må ikke pulveriseres.

- Hvis nærskolene skal ta over denne elevgruppen vil det kreve ekstra øremerkede midler til hver skole. Der Nordstumboen kan bruke samme ressurs på flere elever samtidig må de enkelte nærskolene måtte fullfinansiere slike ressurser for hver enkelt elev. De videregående skolene sliter allerede i dag med å tilfredsstille elevers behov for ekstra tilrettelegging, med tanke på både tilgang på kvalifisert personell og faktisk penger til å lønne disse. Jfr. den nye opplæringsloven §11-4 om personlig assistanse.
  - Mange av elevene som i dag går på Nordstumboen følger individuelle opplæringsløp, dette kan fort gjøre at de vil havne utenfor klassemiljøet på nærskolen, mens på Nordstumboen vil de kunne bli inkludert i mye større grad, også sosialt. Ifølge Innlandsstrategien og under kapitlet om Inkludering i Innlandet står det at «barn og unge er Innlandets fremtid, og deres oppvekst må sikres, slik at de opplever omsorg, inkludering og utvikling» (s.9).
  - Noen av disse elevene kan integreres i ordinære videregående skoler, men dette vil måtte vurderes på individnivå. Solør vgs. naturbruk har hatt gode erfaringer med slik integrering.
- *Fylkeskommunen har allerede før strukturendring flere lokaler med kapasitet for mer/annen aktivitet. Høringsinstansene inviteres til å komme med innspill til alternativ bruk av fylkeskommunal eiendom i egen region.*
    - Det burde kunne være mulig å flytte annen offentlig virksomhet inn i skolelokaler der det er plass. Dette vil kunne føre til bedre utnyttelse av fylkeskommunens ressurser, samt at det vil kunne gi skolene tilgang på annen kompetanse som kan brukes i undervisningssammenheng.
- *Ungt utenforskap er en økende utfordring. Det å ha fullført videregående opplæring har stor betydning for å sikre varig fotfeste i arbeidslivet. Hvordan bør den videregående skole- og tilbudsstrukturen utformes for å sikre at flere fullfører videregående opplæring?*
    - Prinsippet om å kunne gå på en skole i nærheten av bosted er viktig av flere årsaker:
      - Reisetid – hvis elevene ender opp med å bruke flere timer på buss til og fra skolen hver dag betyr det at de vil få deretter mindre tid til å pleie forhold til familie og venner, som igjen kan medføre at ungdommen faller utenfor.
      - Muligheten til å delta på organiserte fritidsaktiviteter er kritisk for at ungdommen ikke skal falle utenfor. Mye tid til transport til og fra skole vil begrense ungdommens mulighet til å delta på slike aktiviteter.
      - Ungdom som blir «tvunget» til å bli borteboere vil ha betydelig større sannsynlighet for havne utenfor, både med tanke på felle ut av skole, og utenforskap i det sosiale miljøet og samfunnet for øvrig. Her henviser vi til Innlandsstrategien hvor det står at «levende byer, tettsteder og bygder der innbyggerne trives og har tilhørighet har betydning for helse og livskvalitet» (s.5). Videre står det også i Innlandsstrategien at «samfunnet skal bidra til å utjevne forskjeller. Sosial ulikhet er et rettferdighetsproblem, et levekårsproblem, et folkehelseproblem og et samfunnsøkonomisk problem. Vi må ta vare på hele mennesket, og bidra til at folk er i stand til å mestre egne liv» (s.16).
    - Det er viktig at både 'Laget rundt eleven' styrkes. Skolene må ha tilgang på tilstrekkelig ressurser for å styrke det psykososiale miljøet, dette innebærer

miljøarbeidere, sosiallærere og helsesykepleiere (som er der hver dag, uavhengig av elevtall – etter modell i gamle Oppland), mm.

- Det er også viktig å styrke tilbud som Finn din Vei, slik at dette er til stede på alle skoler, og gir de elevene som ikke helt finner seg til rette et alternativt tilbud, som fortsatt gir de en tilhørighet til skolen.
- Per i dag er 22,9% i aldersgruppen 20-29 år i Åsnes kommune utenfor arbeid og/eller utdanning. Våler og Grue ligger over disse tallene. Dette er ikke en statistikk som vil gå ned hvis elever blir tvunget til å reise ut av området for å gå på skole. Faren her er at flere elever faller utenfor skole og arbeidsliv enda tidligere. Dette vil medføre en ekstrakostnad for samfunnet, utenforskap koster opp mot 30 millioner kroner per person i løpet av livet.
- Et videre argument er at ved at elevene får mulighet til bo hjemme under skolegangen vil de kunne komme mer i kontakt med det lokale arbeidslivet, f.eks. gjennom utplassering, læringsplasser, deltidsjobber og/eller sommerjobber. En mulighet som blir redusert hvis de får lang reisevei til skolen, eller blir borteboere, der det blir større konkurranse om slike jobber. Slik tilhørighet til det lokale arbeidslivet vil gi elevene nyttig arbeidserfaring og øke tilknytningen til lokalsamfunnet som igjen vil kunne hindre fraflytting. Videre vil det også gi sårt trengt arbeidskraft i lokalsamfunnet. Her henviser vi til Innlandsstrategien som sier at «Langsiktige utviklingsmål er levende lokalsamfunn med bærekraftige byer, tettsteder og bygder» (s.3).

3. Alternativene og modellene som er beskrevet i saken følger nedenfor. Disse er ikke absolutte, men beskriver ulike grader av endring i struktur.

- Utdanningsforbundet Åsnes og ved Solør vgs. mener at skolestedene Flisa og Sønsterud bør opprettholdes som i dag. Solørkommunene er alle vekstkommuner med tilflytting, dette er ikke hensyntatt i saksinnlegget. Den forventede elevnedgangen i Solør er dermed ikke korrekt. Her må det også påpekes at Våler sogner til Solør vgs., men elever herfra er ikke tatt med i elevgrunnlaget til skolen, da de er plassert under Sør-Østerdal. I Solørkommunene har det i senere år ligget på mellom 20-40% økning i kullstørrelse fra fødsel til skolealder, å bare se på fødselstall vil derfor gi et feil bilde av elevtallet.
- Saksinnlegget legger vekt på oppfyllingsgrad, men dette er ikke lagt til grunn for alternativene, da Solør vgs. er en av skolene med høy oppfyllingsgrad, både i dag og i de fremskutte tallene. Vi kan også skilte med høy gjennomføring, både sammenlignet med øvrige skoler i Innlandet og landet ellers. Her er det også viktig å ta med at Solør vgs. har relativt høy andel elever med lave grunnskolepoeng, som betyr at vår høye gjennomføring er betydelig. Kvalitet må være med i vurderingsgrunnlaget for strukturen.
- I senere år har studiespesialisering ved skolested Flisa ligget på rundt 90% fullført og bestått, langt over fylkesgjennomsnittet og godt over landsgjennomsnittet. Elektrofag har ligget opp mot 100% fullført og bestått, tall som snakker for seg selv.
- Kriteriene til høringen legger til grunn at det må være to paralleller ved kategori 1-skoler, dette bla. for å sikre solide fagmiljøer. Dette mener vi er for snever tankegang. På skoler med både yrkesfag og studieforbereidende, som Solør vgs., samarbeider lærere på tvers av studieretninger, både mellom yrkesfagene og mellom studieforbereidende og yrkesfag. Slikt samarbeid sikrer gode fagmiljøer, med god faglig utvikling for lærere. Her vil vi også vise til resultatene ved Solør vgs. som i år etter år har vært særdeles gode, over gjennomsnittet i fylket og over gjennomsnittet i

landet, selv med relativt små fagmiljøer. Dette er en kvalitet det lar seg vanskelig flytte på.

- Fylkeskommunen har i en årrekke lagt opp til faglig samarbeid på tvers av skoler, både digitalt og fysisk. Dette er en praksis som fungerer godt og understreker at selv skoler med relativt små fagmiljøer vil kunne ha gode og brede fagsamarbeid som vil komme lærere, og viktigst, elevene til gode.
- Som nevnt tidligere i høringen er viktigheten av en nærscole for elevene kritiske også utover skolen, dette handler om lokal tilknytning og eierskap til lokalsamfunnet. Uten denne lokale tilknytningen reduseres sannsynligheten for at ungdommen vil flytte tilbake til hjemkommunen etter endt utdanning, noe som går imot Innlandsstrategien til fylkeskommunen om gode bygdesamfunn og samfunnstrygghet for alle. Vi kan ikke se at bosetningsstruktur er sett på i saksinnlegget.
- Skolested Flisa har med sitt tilbud i programfagene aktivitetslære og toppidrett et svært populært tilbud der elevene har mulighet til full fordypning i realfag, og samtidig ha fag fra idrett. Dette tilbudet blir gjennomført i samarbeid med de lokale idrettslagene, spesielt da rundt faget toppidrett. Tilbudet styrker tilhørigheten til lokalsamfunnet og idretten på en særdeles positiv måte. Vi frykter konsekvensene for idretten i Solør hvis elevene blir tvunget til å reise ut av området for å gå på skole, både med tanke på konsekvensene for idrettslagene, og enda viktigere, ungdommens interesse og deltakelse i idrettslagene, som er et viktig folkehelsemessig tiltak.
- Skolested Flisa har opprettet et nært samarbeid med Solør Næringshage og det lokale næringslivet, der de besøker skolen og skolen drar på bedriftsbesøk. Dette gir elevene god kontakt med det lokale næringslivet, samtidig som det gir et bredere perspektiv på yrkeslivet. Denne kontakten er kritisk for å skape tilhørighet og «levende lokalsamfunn med bærekraftige byer, tettsteder og bygder» (Innlandstrategien, s3). Ved en sentralisering vil denne type kontakt være vanskeligere med tanke på å få vist den store bredden og mulighetene som finnes i det lokale næringslivet.
- Åsnes kommune, ved konstituert kommunedirektør Morten Wenstad, har i sitt høringsinnlegg skrevet om utviklingen av 'Læringstunet' i Åsnes kommune, der det blir en samling av skolene i kommunene til et område der skolene samarbeider for å gi en felles ramme rundt et 1-13 løp i trygge omgivelser. Dette prosjektet er avhengig av at studiespesialisering på Flisa består.
- Skolested Sønsterud bør opprettholdes som i dag med følgende begrunnelser:
  - Skolestedet har et allerede eksisterende internat som blir brukt av elever fra alle skolestedene til Solør vgs. Som reduserer frafall og utenforskap, som nevnt tidligere i høringen.
  - Bygningsmassen tilfredsstillende kravene til å gjennomføre utdanningene på en god måte.
  - Skolestedet har god beliggenhet med tanke på gode og egnede øvelsesarealer for naturbruksundervisning, med umiddelbar nærhet til Skogplanter Innlandet.
  - Avdeling naturbruk har velfungerende samarbeid med eksterne fagmiljøer, spesielt gjelder dette lokale aktører, som Åsnes kommuneskoger.
  - Studieforbereidende naturbruk og påbygg er på samme skolested som gir et helhetlig treårig løp.
- I saksinnlegget kommer fylkeskommunen med påstander om at Naturbruk ved Solør vgs. ikke har øvingsområder for skogbruk, noe som er feil, da skolen har langvarige kostnadsfrie samarbeidsavtaler med Åsnes kommune og det lokale næringsliv om øvingsområder med gjensidig nytteverdi.
- Viktigheten av internat for både elevene og skolen kan ikke undervurderes. Ungdom som flytter hjemmefra for å gå på skole trenger trygge rammer. Derfor er det viktig at

elevene både bor i trygge rammer, bor rimeligst mulig og har muligheten til sosialisering der de bor. Videre er det nødvendig med oppfølging fra voksne for disse borteboerne. Alt dette er betydelig enklere for fylkeskommunen å sørge for når elevene bor sammen på internat, enn at de er spredt rundt på det private leiemarkedet. Særskilt her er det verdt å nevne at det blir betydelige økonomiske fordeler ved at elever bor på et internat, i stedet for ressursbruken som vil være nødvendig for oppfølgingen når elevene bor langt fra hverandre. Også her vil vi trekke inn den nye opplæringsloven §9-3.

- I de siste årene har det skjedd store omveltninger i verden, som har hatt direkte innflytelse på oss i Norge. Dette gjelder spesielt krigen i Ukraina, med en forholdsvis stor tilflytting av flyktninger derfra. Dette vil påvirke behovet for skoleplasser i distriktet. Noe som må tas med i grunnlaget for vedtaket. Våler og Åsnes kommune har bosatt 200 flyktninger de siste tre årene. De neste årene blir det bosatt mellom 40-70 flykninger i disse kommunene. Solør vgs. har inngått et samarbeid med voksenopplæringen i Åsnes i arbeids- og språkopplæring slik at innflyttere kommer fortest mulig ut i arbeid og utdanning.
- Videre har disse omveltningene også ført til en satsing på forsvaret. Mye av denne satsingen kommer til Innlandet, og da særskilt fra Rena i nord til Haslemoen i sør. Noe som vil føre til tilflytting i Solørkommunene, som også må tas med i beregningen for ny skolestruktur.
- Saksinnlegget tar heller ikke høyde for hva som skal skje med Solør Jordlaboratorium. Dette er i dag et viktig bidrag til det lokale næringslivet, da spesielt innenfor primærnæringene da de leverer kritiske jordanalyser av høy kvalitet som sikrer det lokale jordbruket best mulig vilkår og best mulig avlinger.

4. Høringsinstansene inviteres til å beskrive eventuelle andre modeller for å håndtere den kommende elevtallsnedgangen i fylket som helhet og egen region spesielt, gitt de demografiske og økonomiske forutsetningene som ligger utenfor fylkeskommunens kontroll. Noen alternativer høringsinstansene kan vurdere dersom tilbud eller skoler/skolesteder fra punkt 3 foreslås opprettholdt:

- *Naturbruk ved Solør videregående skole opprettholdes ved at Jønsberg videregående skole avvikles. Øvrig tilbud på Jønsberg flyttes til andre skoler i Hamar-regionen, eller avvikles. Alternativet forutsetter at Solør videregående skole samles på skolested Våler. Alternativet innebærer også at det kan bli nødvendig å se på fordeling av fag på de tre gjenværende naturbruksskolene (Storsteigen, Solør og Lena-Valle videregående skoler).*
  - Ved nedleggelse av Jønsberg vgs. kan agronomiutdannelsen flyttes til Lena-Valle, slik at tilbudet opprettholdes i fylket.
  - Primært ønsker vi at skolested Sønsterud skal bestå som i dag, hvis det må gjøres endringer i skolestrukturen og organiseringen av denne, så støtter vi en samlokalisering av studieprogrammene ved Solør vgs. til skolested Våler. Dette vil sikre naturbrukstilbud i Glåmdalsregionen. Da må det bygges internat tilknyttet skolested Våler, dette for å ivareta borteboere ved skolens linjer på best mulig måte.
  - Samlokalisering vil medføre bedre utnyttelse av fylkeskommunale bygg, høyere oppfyllingsgrad på skoletilbudene, riktig dimensjonering av yrkesutdanningene i forhold til næringslivets behov for kvalifisert arbeidskraft.
  - Samlokalisering vil også bidra til at alle regioner i Innlandet tar sin del av belastningen med omstrukturering og/eller nedleggelse av skoletilbud.

7. *Uavhengig av skolestruktur er fylkeskommunen opptatt av å styrke laget rundt eleven. Målet er et skolemiljø med trivsel og sosial tilhørighet.*

Hvilke partnerskapsmodeller for de kommunale ansvarsområdene i elevtjenesten med vertskommuner og hjemkommuner kan best ivareta elevenes behov?

- Her viser vi til det vi har skrevet under punkt 2 i denne høringen.

Utdanningsforbundet Åsnes

Klubben i Utdanningsforbundet ved Solør vgs.